

ԵՐԵՎԱՆԻ ԺԱՂԱՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ 4

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ԵՐԵՎԱՆ 2016

ԵՐԵՎԱՆ ԲԱՂԱՔԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

4

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

*Նվիրվում է Երևան քաղաքի
պատմության թանգարանի
85-ամյակին*

ԵՐԵՎԱՆ 2016

Տպագրվել է ՀՀ ԳԱԱ Պատմության ինստիտուտի, Հնագիտության ինստիտուտի
գիտիտորիտությունների և Երևան քաղաքի պատմության թանգարանի
գիտամեթոդական խորհրդի որոշմամբ

ՀՏԴ 94 (479.25)

ԳՄԴ 63.3 (53)

Ե 812

խմբագրական խորհուրդ՝

Ա. Մելքոնյան
Պ. Ավետիսյան
Լ. Աբրահամյան

Պատասխանատու խմբագիրներ՝

Ա. Սարգսյան
Լ. Ամիրջանյան
Հ. Սարգսյան

Երևան 4: Գիտական հոդվածների ժողովածու.— Եր.: Երևան քաղաքի
Ե 812 պատմության թանգարան, 2016.— 200 էջ:

«Երևան 4» գիտական հոդվածների ժողովածուն ընդգրկում է Երևան քաղաքի
պատմության թանգարանի գիտաշխատողների և գիտական ու կրթամշակութային
հաստատությունների մասնագետների՝ մայրաքաղաքի պատմությունը և արդի հիմ-
նախնդիրները լուսաբանող հոդվածներ:

Երևանի պատմության հիմնահարցերին նվիրված առաջին ժողովածուն լույս է
տեսել 2006 թ., երկրորդը՝ 2008 թ., երրորդը՝ 2012 թ.: Ներկա աշխատանքը նա-
խորդների բնականոն շարունակությունն է:

Նախատեսված է մասնագետների, Երևանի պատմությամբ հետաքրքրվող-
ների և ընթերցողների լայն շրջանակի համար:

ՀՏԴ 94 (479.25)

ԳՄԴ 63.3 (53)

ISBN 978-9939-9002-5-4

© Երևան քաղաքի պատմության թանգարան, 2016

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԼԵՎՈՆ ԱԲՐԱՀԱՄՅԱՆ

Ազգայինի և ստալինյանի միջև. Թամանյանի Երևանը մշակութաբանի տեսակետից 5

ԼՈՒՍԻՆԵ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ

Երևանը 19-րդ դարի առաջին կեսին՝ ըստ Հովհաննես Եպիսկոպոս Շահխաթունյանցի 12

ԱՆՆԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

Մայրաքաղաքի երաժշտական կյանքի առաջընթացի հարցերը՝ Երևանի քաղաքապետի ամենօրյա հոգատարության առարկա 23

ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Երևանի կրոպացի բնակիչները (19–20-րդ դարեր) 39

ՀԱՍՄԻԿ ԲԱՐԽՈՒԴԱՐՅԱՆ

Երևան քաղաքը որպես հայ արդի գեղանկարչության զարգացման նոր հարթակ 1960–1980-ական թթ. 52

ՍՈՒՐԵՆ ԵՆԳԻԲԱՐՅԱՆ

“Ереванские эскизы: ретроспективный взгляд коренного ереванца”. . . . 66

ՄԱՐԻՆԱ ԽԱԶՄԱՆՈՒԿՅԱՆ

Музейная анимация на примере музея истории города Еревана 71

ԱՇԽԵՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Առաջինները Երևանի բժշկության մեջ 78

ՀՌԻՓՍԻՄԵ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Թանգարանը հայրենասիրական դաստիարակության միջավայր 87

ՍՈՒՍԱՆՆԱ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Ներսես Աշտարակեցին՝ ազգային–ազատագրական պայքարի գործիչ . . . 96

ԱՎՈ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Եվս մի Երևան՝ Նոր Զուղայի վարչական կազմում 108

ԱՆԻ ՄԵԶԼՈՒՄՅԱՆ

Լուսանկարչական արվեստը Երևանում

(19-րդ դարի վերջ–20-րդ դարի կես) 124

ԱՐՄԷՆ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

Երեւանի առեղծուածային աշտարակի գաղտնիքը. 140

ԱՐՄԻՆԵ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Էրեբունի–Երևան տոնակատարության տարեգրությունը (որոշումներ,
որոշման նախագծեր) 152

ՌՈՍՏՈՄ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Երևանի միլիցիայի դպրոցի հիմնադրման պատմությունից 157

ՀԱՄՈ ՍՈՒՔԻԱՅԱՆ

Երևան քաղաքի ընդարձակման պատմությունից. Դալմայի չորս
գյուղերի հիմնադրումը (1939–1940 թթ.) 168

ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ

Խոսքային հաղորդակցման ձևերը Երևանի արդի հասարակության մեջ . . 175

ԱՆԺԵԼԱ ՏԵՐՅԱՆ

Կուռքերի պաշտամունքի մասին (տիեզերական էակներ) 179

ԳԵՎՈՐԳ ՕՐԲԵԼՅԱՆ

Երևանը «քաղաք–այգի» համատեքստում 187

4

ԳԻՏԱԿԱՆ ՀՈԴՎԱԾՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

Տպագրությունը՝ օֆսեթ
Չափսը՝ 70 × 100 1/16
Թուղթը՝ կավճապատ
Ծավալը՝ 12,5 տպ. մամուլ
Տպաքանակը՝ 300

Տպագրվել է «ԶԱՆԳԱԿ-97» ՍՊԸ-ի տպարանում

ՀՀ, 0051, Երևան, Կոմիտասի պող. 49/2,

Հեռ.՝ (+37410) 23 25 28

Հլ. փոստ՝ info@zangak.am

Էլ. կայքեր՝ www.zangak.am, www.book.am

Ֆեյսբուքյան կայքէջ՝ www.facebook.com/zangak

Երևանի փառաբազմության

Երևանի փառաբազմության թանգարան
www.yhm.am